

[Indenrigs- og boligministeren.]

Efter reglerne i lejelovens § 39 kan udlejererne udligne nye vej-, kloak- og andre bidrag til det offentlige samt visse skatte- og udgiftsstigninger og udgiftsforøgelser af anden karakter gennem en lejeforhøjelse. Denne bestemmelse foreslås suppleret, således at udlejererne får en tilsvarende pligt til at lade besparelser ved bortfald eller nedsættelse af udgifter af den omhandlede art komme lejerne til gode gennem en lejenedsættelse.

For at undgå uheldige ombygninger m. v. foreslås ombygninger, forandringer og nyindretninger, der vil medføre lejeforhøjelse, undergivet en skærpet kontrol fra huslejenævnets side, således at nævnet kan modsætte sig sådanne foranstaltningers gennemførelse, dersom de findes urimelige.

Kontrollen med enkeltværelser, der nu varetages af særlige fremlejenævne, foreslås henlagt til huslejenævnene med henblik på at opnå en forenkling og billiggørelse af denne administration.

For at fremme bevægeligheden på arbejdsmarkedet og give mulighed for en udjævning af bolig manglen foreslås reglerne om bolig-anvisning ændret således, at bolig-anvisningsudvalgene ikke længere kan stille krav om en vis tids forudgående bopæl i kommunen som betingelse for at godkende en lejer til en ledig lejlighed.

Om de enkelte forslag om ændringer skal jeg iøvrigt henvise til lovforslaget og bemærkningerne dertil.

For alders- og invaliderentemodtagere og modtagere af hjælp til kronisk syge vil den foreslåede lejeforhøjelse blive særlig følelig, og regeringen har derfor ment, at disse medborgere må fritages for byrden af lejestigningerne. Jeg henviser til det lovforslag, som socialministeren har fremsat herom (sp. 1233).

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Forhandlingen genoptoges.

Oluf Pedersen: Det er med en vis tilfredshed, jeg noterer en nedgang i stigningen i statens udgifter fra omkring 500 mill. kr. om året ned til 364 og 235 mill. kr. og nu efter opgørelsen ned til 66 mill. kr. Men vi ser frem til, at der kommer en nedgang i selve udgifterne, ikke blot i udgifternes stigning. Jeg må forøvrigt påskønne det radikale venstres indsats på dette område.

Vort parti påskønner også, at man nu fra alle sider under denne debat er inde på, at der skal spares på de offentlige udgifter. Måske får vi så hjælp til at praktisere vor sparsommelighed i modsætning til, hvad vi tidligere har fået.

Jeg bemærker, at der nu ifølge opgørelsen fra finansministeren er sket en nedgang i tilskuddet til prisnedsættelse på varer, et tilskud, som man fremskaffer ved skatter på arbejde. Det er faldet fra de oprindelige 300 mill. kr. og er nu nede på 35 mill. kr., så det må vist snart forsvinde.

Derimod er vi bekymret for den fortsatte stigning i statens lønudgifter. De er nu oppe på omkring 1½ milliard kr., det er en stigning på 60 pct. siden 1950, eller det firedobbelte af den stigning, der har fundet sted for pristallets vedkommende. Her synes jeg, der må vises sparsommelighed med hensyn til at oprette nye embeder, og der må ske en begrænsning i de offentlige opgaver. Jeg tror også, det er nødvendigt, at statens penge kommer under en stærkere offentlig kontrol, og det bedste middel hertil er utvivlsomt at kræve, at finansudvalgets bevillingsmyndighed bliver underlagt folketinget, således at ingen penge kan bruges, førend man har vedtaget det her i folketinget.

Jeg nævner som et fremskridt, at regeringen ikke på grund af valutavanskelighederne som den tidligere socialdemokratiske regering er kommet ind på restriktionernes vej; vi har i hvert fald ikke set noget forslag om at genindføre smørrationeringen. Men det kniber dog lidt med forståelsen af økonomisk frihed. Trods min redegørelse for, hvor urimeligt det var med et forbud mod import af sagamel, og trods tilslutning fra den højtærede handelsminister selv består det forbud

[Oluf Pedersen.]

mærkeligt nok endnu. Man må huske på, at det snart er grødtid.

Jeg noterer dog i denne forbindelse som et næsten utrolig stort fremskridt, at økonomiminister Krag ifølge et telegram fra Genève dér har sagt, at Danmark har givet tilslutning til 30 pct.s nedsættelse af samtlige toldsatser som et beskedent skridt i den rigtige retning. Det kunne vi andre snart ikke have sagt bedre. Når blot nu handling kommer til at følge på ordene.

Det mest afgørende for statens økonomi udover forsvarsudgifterne er utvivlsomt statens byggeri, herunder statsfinansieringen af boligbyggeriet. Vi har bygget os ind i valutakrisen, men uden at være i stand til at afskaffe bolignøden. Det kan siges, at her har den afgåede og den nuværende regering været så nogenlunde lige gode. Medens vi havde den tidligere regering, ventede vi jo hele tiden, den skulle komme med forslag på dette område, men det blev ikke til noget som helst andet end snak. Statsfinansieringen med dens forsøg på billig kredit er blevet den helt store fiasko; de billige penge blev til dyrt byggeri, og i tilgift fik vi en høj diskonto til gevinst for højfinansien. Det er nemlig ligetil, at når man tvinger os til at begrænse kreditten, og den ene del ikke kan begrænses, rammes den anden uforholdsmæssig hårdt. Vi er nu oppe på en statskredit på nær ved 4 milliarder kr., voksende med ca. 1/2 milliard om året, idet der kun afdrages omkring en tiendedel. Dette er 4—5 gange så stort et beløb som de 100 mill. kr., det ville dreje sig om, hvis man skulle gå til en afløsning for jordværdierne i løbet af 60 år, og som visse dele af pressen har blæst så stærkt op.

Til løsning af dette problem med statskreditten vil jeg ikke mene det rigtigt, at man følger den af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen anbefalede vej med udvidet salg af statsobligationer, det forekommer mig ikke at være tiltalende, og metoden at lave statsobligationer, som staten skal forrente med en effektiv rente på 6 pct. og låne dem ud til 2 pct., som man har gjort, har da været noget af det mest ødelæggende for økonomien her i landet. De billige udlån har givet en falsk købekraft, og når man ved devaluering skaber værdistigning, stiger priserne på fast ejendom.

Det var derfor, vi fremsatte vort forslag om 1 pct.s statsgrundskyld, et forslag, som ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, advarede imod i går; jeg noterer dog med en vis tilfredshed, at det ærede medlem allerede har fået svar fra den høje regering.

Derimod vil jeg give min tilslutning til den tanke, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på, tanken om en udgiftsreform. Men kan man så blive enig om, hvad der er meningen med en udgiftsreform? Det drejer sig ikke alene om at få de offentlige udgifter ned, men også om at finde måden, hvorpå det er muligt at få dem ned, og det vil sige, at man må fremskaffe indtægter, der ikke som de nuværende offentlige indtægter automatisk driver prisniveauet og dermed også de offentlige udgifter op.

Jeg er enig i de betragtninger, der i går fra så mange sider blev fremsat, om, at den nuværende høje diskonto og strenge kreditbegrænsning er meget uheldig. Vi fra vor side ønsker, at pengenes værdi skal fastholdes, og vi foretrækker som et middel hertil at gribe til besparelser i de offentlige udgifter fremfor at inddrive nye skatter. Men jeg erkender, at besparelserne tager deres tid, og det var derfor, vi i 1950 foreslog, at 1 pct.s grundskyld skulle lægges til side og bindes til en senere skattelettelse — hvilket i og for sig ikke ville ændre dens karakter.

Jeg mener, at 1 pct.s grundskyld i den givne situation er langt mindre tyngende for erhvervslivet og særlig langt bedre for de ringest stillede end den høje diskonto og kreditbegrænsningen i dens nuværende omfang, og så er der den forskel, at grundskylden som middel imod valutavanskelighederne i modsætning til diskontoen og kreditbegrænsningen fremmer beskæftigelsen. Det er rigtigt, som også det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen sagde i går, at grundskyld er af den særlige karakter, at den binder ved sit kapitaliserede beløb. Det ærede medlem nævnte, at 1 pct.s statsgrundskyld ville binde en købekraft — efter min opfattelse en falsk købekraft — på 1½—2 milliarder kr., og det er vi forsåvidt enige om, men for mig at se er det en anbefaling for gennemførelse af grundskyld i stedet for det modsatte,

[Oluf Pedersen.]

Det afgørende til løsning af valutaproblemerne er utvivlsomt, at statsfinansieringen bliver begrænset, og at man sørger for at få orden i den offentlige økonomi. Hvis man har orden i den offentlige økonomi, har man også orden i valutaforholdene, og fra mit partis side skal der i alt fald ikke fremsættes noget ønske som det af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i går fremsatte gående ud på, at regeringen skulle til at spå om, hvad der ville ske ud i fremtiden med hensyn til valuta- og prisforhold. Det var jo det, som den socialdemokratiske regering — og også i nogen grad venstre-regeringen — tidligere gav sig af med, det var det, vi andre grinede ad, og den slags vil vi da ikke opfordre regeringen til at begynde på igen. Nej, det, der er nødvendigt at få, er et sporskifte, og grundlaget for dette sporskifte mener jeg er skabt i den betænkning, der nu er afgivet af grundskyldskommissionen med dens forslag til en principiel ændring frem imod fuld grundskyld ved inddragning af den samfunds-kabte jordværdi til fælleseje under for-nøden hensyntagen til de bestående forhold, således at intet godt slås i stykker ved overgangen, selvom fuld grundskyld gennem-føres i et gammelt samfund. Manglende fuld grundskyld i et gammelt samfund har nu ført til, at jordværdier er omsat, har skiftet ejere, hvorved sælgerne rendte med gevinsten; dernæst har den manglende grundskyld medført, at der er udskrevet fantastiske skatter, og dette har både drevet de offentlige udgifter op, så at skat-terne er vokset stærkt, og sænket jordens værdi, hvorved det, der i første omgang vil indgå som grundskyld, mindskes. Derfor har man i kommissionen tilstræbt en lempelig overgang; men det afgørende har været, at man ville sikre ligerettheden til jorden og dog bevare det for dansk pro-duktion så afgørende selveje. Her har det været vor lykke, at socialdemokraterne, sammen med radikale og venstre, gennem-førte det forslag, som blev udarbejdet i landbokommissionen af 1911, og som førte til jordlovene af 4. oktober 1919 med selveje.

Jordlovene af 1919 gik som bekendt ud på, at jord, der var i offentlig besiddelse, blev solgt, mod at køberne i stedet for en kontant købesum forpligtede sig til at be-

tale rente til det offentlige af jordens værdi, som den nu var til enhver tid. Denne lov-givning har virket en hel menneskealder, og den har virket godt. Den har imidlertid en fejl, og det er, at vel betalte ejerne fuld grundskyld, men da lovgivningen kun om-fattede nogle få, fik den ikke den virkning overfor skatterne, som den kunne have fået, hvis den havde omfattet alle, og dette betød også, at der ikke blev givet samme adgang til jord, som tilfældet vil blive, hvis grundskyldskommissionens forslag gennem-føres og denne besiddelsesform kommer til at omfatte al dansk jordbesiddelse.

Det vil være naturligt, at jeg, inden jeg redegør nærmere for dette, kort siger et par ord om den rædselskampagne, der er foran-lediget af mindretallet og forud for afgivel-sen af kommissionens betænkning er ført i den danske presse. Medens man fra flertal-lets side har søgt at undgå enhver over-drivelse, har mindretallet i meget høj grad overdrevet — ja, er kommet helt ud i det voldsomme — og det mest graverende er vel nok deres egne modsigelser.

Hr. kreditforeningsdirektør Aksel Jensen og andre fortæller i kommissionsbetæn-ningen, at landbrugets jordværdi er nega-tiv. Han begrunder det med, at det er dyrt at bygge, det koster mere end brandassu-rancen. Men til trods for, at han altså er kommet til det resultat, at landbrugets jordværdi er negativ, finder han, at den afløsning på 6 milliarder kr., som udvalget foreslår, er for lille.

Hr. direktør Egon Larsen, den anden interessebestemte modstander af grund-skyld, spotter over den efter hans skøn lille afløsning — det drejer sig, som jeg sagde, om 6 milliarder kr. Udbetalt i 4 pct.s stats-obligationer vil det koste staten 240 mill. kr. alene i rente. Samtidig hævder han, at fuld grundskyld antagelig kun vil give 200 mill. kr., så at der altså ligefrem vil blive underskud.

De konservative slår dog enhver rekord. De foretrækker ekspropriation fremfor fuld grundskyld og vil have statsfæste — for-øvrigt på linie med kommunisterne. Nu er ekspropriation den dyreste form for er-hvervelse af jord og fæste den ringeste driftsform med den laveste indkomst for brugerne, og derfor vil den også medføre, at de kun kan betale den mindste afgift.

[Oluf Pedersen.]

Sædvanlig ekspropriationserstatning er her i landet $2\frac{1}{2}$ gange jordværdien i 1950. Da jordværdien var ansat til ca. 8 milliarder kr., ville en ekspropriation efter de konservative metoder antagelig koste 20 milliarder kr. Nu er de konservative jo ikke forsigtige folk, og de er heller ikke billige; de vil have pengene kontant, d. v. s. til 6 pct. rente; i så fald bliver der tale om en udgift på 1 200 mill. kr., og når grundskylden ikke kan give mere end 200 mill. kr. ifølge Egon Larsen — og hans betragtninger tilslutter de konservative sig — ville et fæstebeløb antagelig blive endnu mindre, således at man efter det konservative forslag ville få en negativ fuld grundskyld på ca. 1 milliard kr.

Nu undrer det mig ikke, at de konservative hævder sligt; men det er sørgeligt, at venstre slutter op bagved, som om de to partier var i ægteskab. Venstre var som sagt med til at gennemføre jordlovene af 4. oktober 1919. Nu ved jeg nok, at deres økonomiske ekspert i dag er af en anden, mindre jordbunden støbning. Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen er jo — som jeg sagde før — dybt forarget over den ene pct. statsgrundskyld. Han mener forøvrigt, at hvis man skulle påligne den og der skulle være mening i den, skulle den også omfatte anden konjunkturstigning — og det er der naturligvis noget om; regeringens stilling hertil ser man iøvrigt af det i dag fremsatte lovforslag. Det mærkelige er imidlertid, at den stilling til grundskylden, som venstre tager nu, ikke svarer til venstres tidligere stilling, og den er fuldkommen på tværs af den stilling til grundskyld og afgifter på fast ejendom, som venstre ude i kommunerne indtager. Det er jo sådan, at landkommunerne er frit stillet, men det er netop de fritstillede landkommuner, som har lagt den største byrde på fast ejendom.

Den højtærede professor, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, begrundet i en artikel i „Dagens Nyheder“ sin modstand mod grundskyld med, at jorden er steget mindre end de arbejdsskabte værdier. Uden at jeg iøvrigt skal godkende denne opstilling, vil jeg dog sige, at jorden er jo da også kun „den gamle“; der produceres hver dag nye bygninger og redskaber, medens der tværtimod bliver mangel på jord.

Når det fortælles i venstres særbetænkning — side 183 i grundskyldskommissionens betænkning — at den enkeltes initiativ er afgørende for jordens værdi, så må det virkelig overraske, at denne teori kan godkendes af en professor i økonomi, for den er jo ikke blot virkelighedsfjern og overdreven, men den er ganske uvidenskabelig — for at bruge et udtryk fra mindretallets egen betænkning. Man må jo i denne forbindelse ikke overse, at vil man ikke opkræve grundskyld, vil det give højere priser og større vanskeligheder for de unge; ja, det vil netop skabe vanskeligheder.

Jeg vender mig derefter til betænkningen vedrørende fuld grundskyld. I kommissionen er der et flertal, som er tilhænger af en reform, der gradvis indfører fuld grundskyld til afløsning af andre skatter, der hviler på arbejdsskabte indkomster. Flertallet finder, at det udarbejdede lovforslag med bemærkninger giver en saglig fremstilling af, hvordan fuld grundskyld kan gennemføres, idet dog nogle medlemmer fremsætter særlige synspunkter vedrørende enkeltheder. Dette sidste har vakt stor glæde hos det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen; jeg vil dog advare imod at tillægge denne uenighed altfor stor betydning og kan bl. a. henvise til, at et vist svar jo allerede er givet fra regeringens side i dag.

Yderligere er det ærede medlem inde på, at embedsmænd i kommissionen jo i og for sig advarer imod flertalsforslaget. Den opfattelse mener jeg ikke er rigtig. Nogle af embedsmændene, som er særlig kyndige i vurderingsforhold, er med i det flertal, der anbefaler forslaget i den foreslåede udformning. Andre embedsmænd, som har været med ved udarbejdelsen, siger om forslaget, at hvis fuld grundskyld skal gennemføres, kan man i det store og hele gennemføre den som foreslået. Men dernæst siger disse embedsmænd, som ikke er særlig kyndige og ikke har beskæftiget sig praktisk med grundskyldsproblemer og grundvurdering, at de dog har deres tvivl. Men at tage dette som udtryk for modstand tror jeg er forkert. Jeg har forøvrigt aldrig hørt den opfattelse gjort gældende fra disse embedsmænds side.

I kommissionen var der fire mindretal, og disse fire mindretals udtalelser fylder ikke mindre end 160 spalter i kommissions-

[Oluf Pedersen.]

betænkningen. De kritiserer det stillede forslag uden dog selv at stille noget som helst andet i stedet. Man vil måske sige, at det er vel ikke så unaturligt, når man ser, hvornår betænkningen er skrevet; man vil nemlig da se, at mindretallene er på linie med den i september—oktober etablerede strejke overfor politisk arbejde. Det var jo de dages højeste mode.

Med hensyn til det i betænkningen optrykte udkast til lovforslag gælder, som jeg sagde, at der ikke fra nogen side er stillet ændringsforslag, selvom der indenfor flertallet er taget visse forbehold. Lovforslaget er ikke så indviklet og omstændeligt, som man skulle tro, når man ser på betænkningens omfang. Skattekommissionens forslag om at fritage nybygninger for skat og samtidig afvikle den bestående bygningskat i løbet af ti 4-årige perioder, altså 40 år, er tiltrådt også af grundskyldskommissionen. Den eneste forskel er, at grundskyldskommissionen foreslår at begynde på afviklingen nu; men afviklingsperioden er den samme.

Dernæst foreslår man at give adgang til en forhøjelse af den kommunale grundskyld med indtil 5 promille, hvis sognekommunerne eller bykommunerne selv ønsker det. Altså indenfor denne grænse: 5 promille for hver 4-årig periode, giver man efter kommissionens forslag de enkelte kommuner selvstyre. Da afviklingen af den kommunale skat, ejendomsskylden, indenfor de første 8 år højst vil dreje sig om en grundskyldspromille på omkring 2, vil det sige, at den samlede forhøjelse af den kommunale grundskyld bliver på omkring 7 promille.

I betænkningen vil ærede medlemmer imidlertid se — de kan også læse det i næsten hele dagspressen — at medlem af kommissionen Aksel Jensen gør op, hvordan det vil gå, hvis man gennemfører en forhøjelse af den kommunale grundskyld på 35 promille. Desuden har han regnet ud, hvad der ville ske, hvis man ændrede ligningsforholdet sådan, at man fik en yderligere forhøjelse i den kommune, som man regner med, Gørlev-Bakkendrup, på 19 promille. Han regner altså med en samlet forhøjelse på 54 promille; det er grundlaget for hans opstilling. Men det højeste, man efter kommissionens forslag kan nå op på indenfor de første

8 år, er kun 7 promille. Så er der den forskel, at efter kommissionens forslag vil de 5 promille udelukkende gå til skattenedsættelse på indkomsten, medens de andre 2 promille vil gå til nedsættelse af bygningsafgiften. Det vil med andre ord sige, at det, pressen har skrevet så meget om: hvordan det vil gå, når man gennemfører fuld grundskyld, er ikke baseret på noget, der er foreslået af kommissionen, men på noget, som hr. Aksel Jensen selv har fantaseret sig til, noget, som han har tænkt kunne ske, men som ikke kan ske efter kommissionens forslag. Nu har Aksel Jensen været modstander af grundskyld i mange år. Jeg tænker, det er noget, han har regnet ud for 30 år siden, længe før der var nogen grundskyldskommission.

Han må ikke have forstået ret meget af, hvad der er foregået i kommissionen. Det må han forsåvidt selv om, men det er kedeligt, at den slags beregninger af grundskyld praktiseres, det har ikke ret meget med virkeligheden at gøre.

Altså, det højeste, der kan være tale om i kommunal grundskyld, er 2 promille til på jorden indenfor 8 år mod lettelse på bygningskatten og 5 promille vedtaget af kommunen til lettelse af indkomstskatten. Det er alt, hvad der kan blive tale om. Det er for landkommunerne ikke mere, ja, ikke engang så meget, som de har ret til at opkræve nu, hvis de vedtager det. Dertil kommer, at der til staten foreslås pålignet en jordrente på 4 pct. De 4 pct. yderligere har kreditforeningsdirektør Aksel Jensen med i sine beregninger, og han regner dem ud på grundlag af vurderingen i 1950, men han regner ikke med, at i disse 4 pct. gives ifølge kommissionens forslag en nedsættelse på 3 pct. Den motivering, som jeg vil give for denne lempelse, er ikke den, at staten skal give erstatning for den værdi, som jorden har i dag. Det, jeg er gået ind for, og det, som kommissionen foreslår, er, at da de nuværende ejere har købt og betalt jorden ved overtagelsen, må der tages et hensyn til den ved overtagelsen værende jordværdi. Det er det, der er baggrunden for, at man giver en afløsning, og ikke den begrundelse, at jorden kan være steget i den nuværende ejers tid.

En sådan stigning er der ingen der har talt om at der skulle gives afløsning for,

[Oluf Pedersen.]

men selvfølgelig må man finde en praktisk ordning, og derfor har man foreslået afløsning i forhold til jordværdien i 1950 og for nye ejere i forhold til næste vurdering.

Må jeg sige i denne forbindelse, at da jorden efter lovens regler skal ansættes til handelsværdien efter beliggenhed, for landbrugsjord efter bonitet, men bortset fra om den er i god eller dårlig kultur, må jeg stærkt tilråde, at afløsningen beregnes efter vurderingen af 1950 for alle, der har købt inden den tid, idet afløsningen ellers kan komme til at påvirke den jordværdi, der skal afløses, enten det så bliver i op- eller nedadgående retning, hvad jeg ikke kan sige nu. Jeg synes, det ville være urimeligt, at noget sådant kunne finde sted.

Da staten efter forslaget ikke overtager jorden, skal der ikke ske nogen ekspropriation, og der skal ikke ydes nogen kontant erstatning efter grundloven, men under hensyn til, at man har tvunget ejeren til at afkøbe den i sin tid overtagne grundværdi, giver man nedsættelsen på de 3 pct. af jordværdien af 1950, og det foreslås, at denne først bortfalder, efter at der er ydet det 25-dobbelte i afløsning.

Dette er hovedindholdet af det forslag, som er udarbejdet i grundskyldskommissionen: en gradvis afvikling af ejendomsskylden, ret til udvidet grundskyld, hvis kommunerne selv ønsker det, men højst med 5 promille, bortset fra ændringen i ejendomsskylden, og derefter til staten 4 pct. jordrente, ganske som der i dag betales det af alle, der har jord efter jordloven af 4. oktober 1919, men således at der i disse 4 pct. gives en nedsættelse på 3 pct. for værdien af 1950, for nye ejere dog for værdien ved den næste vurdering.

Nu er der nogen, der fortæller, at det foreslåede næsten er ingenting, medens andre siger, at det, kommissionen foreslår, er revolutionært. Ærede medlemmer vil se, at der er mindretal, der i særbetænkningerne begår det kunststykke at sige begge dele, og jeg vil tilføje, at det er ikke helt galt,

idet det både er lempeligt og revolutionært. Men det er en misforståelse, hvis man tror — og det tror mindretallet, såvidt jeg kan læse det, skønt de har fået besked om, at det ikke er rigtigt — at al jord under fuld grundskyld bliver værdiløs og til at få uden købesum. Det er lige så urimeligt som at tro, at fuld grundskyld vil sige, at alle skatter skal hvile på jord. At det ikke er rigtigt, fremgik dog klart af min bog „Fuld Grundskyld i Danmark“. Siger man, at sådan er der fortalt, må jeg sige tværtimod. Det er også forkert, når det siges af venstre i betænkningen, at flertallet har erkendt, at fuld grundskyld højst vil give 310 mill. kr. Det, der står i betænkningen, er, at 4 pct. jordrente af den i 1950 ansatte værdi vil give 310 mill. kr., og det er notorisk rigtigt, men det giver intet udtryk for, hvor meget fuld grundskyld vil give.

Hvis man så vil spørge mig, hvor meget fuld grundskyld vil give, må jeg svare, som det er, at det ved jeg ikke, det afhænger af tilbud og efterspørgsel, som jeg ikke bestemmer over, og som ingen kan vide noget om, her må man gå ud fra et skøn. Gennemførelse af grundskyld har imidlertid også andre virkninger, som man må tage i betragtning. Vi ved, at i dag ligger det sådan, at når bygningerne til en landejendom koster ca. 60 000 kr. og jorden har en værdi af andre 60 000 kr., giver det tilsammen 120 000 kr.; men sædvanligvis vil man opdage, at en sådan ejendom kun har en handelsværdi på 100 000 kr., og i det øjeblik man inddrager jordværdien på de 60 000, skal man jo ikke være helt sikker på, at ejendommen falder til 40 000 kr., altså med 60 000 kr. Det kan lige så nemt ske, at bygningerne ved inddragelse af grundværdierne pludselig får deres værdi, så at de bliver rentable. Det må man tage med i betragtning, når man beskæftiger sig med disse problemer. Når f. eks. i disse dage et tidlige medlem af dette ting, hr. Hans Pinstrup, påstår, at der er indskudt en fortrinsprioritet i landbruget på 3½ milliard kr. siden 1939, forekommer det mig at være

[Oluf Pedersen.]

en meget besynderlig påstand. Jeg tror, at hr. Hans Pinstrup har ladet sig påvirke af hr. Aksel Jensen, ellers ville han ikke udtale noget så vildledende. Hr. Hans Pinstrup kapitaliserer stigningen i grundskylden for landejendomme siden 1939 til 3½ milliard, hvilket er ca. dobbelt så meget, som det i virkeligheden er — men det spiller ikke nogen større rolle! Hvis han ville regne det rigtigt ud, ville han opdage, at den stigning, der har fundet sted, nogenlunde svarer til stigningen i pristallet, så der er ikke noget at være så forarget over. Han synes ikke, man kan lade en sådan byrde hvile på landbruget; men der er jo andre, der betaler grundskyld end landbruget; halvdelen af jordværdien er i byerne, og når man indenfor landbruget betaler en så lille grundskyld, som man gør, skyldes det ikke mindst, at venstre ikke har sørget for, at man i bykommunerne har haft den samme adgang til at forhøje grundskylden. Det er lovgivningsmagten, som har hindret, at man har haft denne adgang i byerne; hvis man ikke havde lignet det på landejendommenes jord, hvad tror man så der var sket? Så var bønderne simpelthen kommet til at betale beløbet som personlig skat, de var antagelig ikke sluppet en øre billigere. Hvis de ærede medlemmer vil læse kommissionens betænkning, vil man se, at man i kommissionen er kommet til det resultat, at man ikke kan påregne, at den byrde, der lignes på ejendommene til kommunerne, har nogen væsentlig indflydelse på ejendomspriserne. Der sker blot det, at landmændene kommer til at betale, ikke efter, hvor meget de får ud af det, men efter grundskylden lige meget, enten de er dygtige og flittige, eller de er dovne, det er forskellen, og så ved jeg ikke, hvem der vil holde hånden over de dovne; der er forresten ikke mange af dem; der er heller ikke mange af dem, der vil holde hånden over de dovne. Selvom dette overdrevne beløb, de 3½ milliard kr., ikke var indskudt, var man kommet til at betale det samme, og det kunne være forhindret, hvis venstres bønder ikke selv havde gennemført det, men venstres bønder ude i landkommunerne er meget klodere end dem, de sender herind, heldigvis.

Man hævder, at landbruget er inde i en krisetid. Der er det mærkelige ved det,

at til trods for, at der er indskudt denne fortrinsprioritet, viser den opgørelse, der er foretaget på foranledning af realkreditkommissionen, og som er til rådighed for tingets medlemmer i læseværelset, at landbrugets gæld siden 1939 er steget fra 4,4 milliarder til 6,4 milliarder, altså en stigning på 2 milliarder, men landbrugets aktiver er samtidig steget fra 7,7 milliarder til 20,4 milliarder, altså med 12,7 milliarder eller 6 gange så meget som landbrugets gæld. Hertil vil man måske sige, at det er for højt et tal, man regner med i denne statistik. Det er ikke umuligt, for den har et særligt formål. Den er foranlediget af realkreditkommissionen, som man her i tinget er så glad for, og det er til fordel at opgøre aktiverne så højt som muligt, når man skal begynde at gøre gæld, derfor har de måske regnet dem rigeligt ud. Der er imidlertid en officielt foreliggende statistik, og den viser ligeledes, at landbrugets formue er steget fra i 1939 at være 3⅓ milliard til at være 14 milliarder kr., og så siger man, at landbruget er ude i så fantastisk store vanskeligheder, til trods for at formuen er firedoblet!

Jeg tror ikke, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen kan have set denne statistik, før han holdt sin tale i går. Det kan være rigtigt, og det skal jeg heller ikke bestride, at landbruget er i likviditetsvanskeligheder. Det står også i forbindelse med et andet forhold, nemlig det, der hedder skattefri afskrivninger, som antagelig har medvirket til en rigelig mekanisering, således at man hænger på forpligtelser, der i dag kan være meget store. Jeg gentager det, jeg sagde før, at 1 pct.s grundskyld i den forbindelse ikke spiller nogen rolle. Men det vil være overordentlig værdifuldt, hvis dens gennemførelse vil bevirke, at man binder en købekraft på 1½ til 2 milliarder kr., som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på i går, og derved muliggør, at man kan lempe discontoen og kreditten, så at vi kan få en lav rente her i landet. Det betyder langt, langt mere for fattigfolk, og på lang sigt ligger det sådan, at hvis man fik en nedsettelse i handelspriserne, ville det være til stor gavn for det unge slægtled.

Jeg skal omtale endnu nogle spørgsmål, som har været rejst i den offentlige debat,

[Oluf Pedersen.]

bl. a. spørgsmålet om, hvorfor kommissionen ikke foreslår, at al bygningsskat straks ændres til grundskyld. Dertil må jeg sige, at det er ikke, fordi vi er tilhængere af bygningsskat, men fordi de nuværende bygningsskatter er indgået i handelsprisen. Det fremgår af de oplysninger, som findes i Aksel Jensens beregninger, som på dette punkt ikke er helt ved siden af, at hvis man gennemførte denne omlægning, ville det betyde en skatteforøgelse for husmanden på et par hundrede kroner. Det er dette forhold, som har medvirket til, at vi ikke har villet foreslå det, og jeg vil antage, at når det ærede medlem hr. Skytte, som vel i nogen grad har foranlediget Aksel Jensens bemærkninger, idet det er ham, der i sin betænkning er inde på straks at omlægge bygningsskatten til grundskyld, har set det og har set, at det vil virke langt stærkere og hårdere end 1 pct. grundskyld, vil han være enig med os andre, da han er enig med os i, at fuld grundskyld skal gennemføres.

Så spørger man også: Hvorfor 60 år? Dertil vil jeg sige, at det skal man ikke lægge så stor vægt på, for efter kommissionens forslag vil det blive sådan, at en ejendom ved salg kan få afløsning, hvorved alle nye ejere, hvis de ønsker det, kan rykke ind på fuld grundskylds vilkår. Tager jeg en ejendom med en grundværdi på 25 000 kr. — en jordværdi, der ikke er mig personlig fremmed — vil en sådan jordværdi komme til at betale 250 kr. ved 1 pct. grundskyld. Nedsættelsen vil udgøre 750 kr., og disse 750 kr. skal, hvis de bliver afløst, betales med 18 750 kr. i 4 pct.s obligationer — det svarer nøjagtigt til de 750 kr. Derfor tror jeg, at alle vil foretrække afløsning, og dermed kommer de straks ind under fuld grundskylds vilkår. Jeg vil foreslå under behandlingen af grundskyldsforslaget, hvis ikke det bliver foreslået af regeringen, at det overhovedet bliver ordnet sådan, at afløsningen af grundværdien bliver frivillig. Jeg har jo set, at man har hævdet fra de store partier i kommissionens særbetænkninger, at lovforslaget om afløsning er grundlovsstridigt. I det øjeblik det bliver ordnet således, at det er noget, folk selv begærer, og det er fordelagtigt for dem, vil jeg meget betvivle, at venstre, konserva-

tive eller andre vil finde på at påstå, at det er grundlovsstridigt at opfylde noget, folk selv har bedt om.

Jeg beder i denne forbindelse ærede medlemmer lægge mærke til, at man fra konservativt hold tilkaldte en professor fra Aarhus, professor Thøger Nielsen. Han kom dog ikke til det resultat, at han kunne erklære loven for grundlovsstridig. Det var vel nok en skuffelse. Vi ser også i betænkningen, at Egon Larsen har været inde på det samme spørgsmål. Han kom dog noget billigere til det, idet han ikke tilkaldte en professor, men begyndte at undersøge, hvad de forskellige juridiske autoriteter havde sagt om dette problem. Han begyndte med Vinding Kruse, ham kunne han ikke bruge, så gik han til dr. jur. Poul Meyer, som kom til det stik modsatte resultat af det, Egon Larsen ønskede, nemlig at det var på linie med grundloven, hvad man foreslog, idet vedkommende sad på sin egen jord. Så prøvede han med professor Ernst Andersen, der sagde, at det er fuldt på linie med grundloven. Da han ikke kunne få nogen af de juridiske autoriteter til at sige det, han ville, ved at undersøge alt det, der forelå, sagde han — han er jo en dygtig og snild mand, han kan jo selv jura — så gør jeg mig selv til juridisk kapacitet! Og så gjorde han sig selv til juridisk kapacitet og fastslog, at det var grundlovsstridigt, og for at give ham lidt styrke mødte venstre og konservative og sagde, at de er enige med ham, og så troede man, han var blevet en stor autoritet.

Fra venstres side gør det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i sin kronik i „Dagens Nyheder“ gældende, at der ved indførelse af fuld grundskyld skal betales fuld erstatning. Han foreslår dog ikke, at det skal ske ved skattnedsættelse, nej, han vil have kontant erstatning for skatten. Det er det mest absurde, jeg nogensinde har set noget voksent menneske foreslå, at man for skat skal give kontant erstatning. Så bliver der jo ingen dækning for udgifterne, og der kan heller ikke blive noget til skattnedsættelse. Tænk, hvis det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, dengang han var minister, havde fundet på, da han lignede en milliard i nye skatter, at der skulle gives kontant erstatning for denne milliard! Tænk, hvis vi andre havde foreslået det!

[Oluf Pedersen.]

Så havde de sagt: I er ikke rigtig kloge. (*Afbrydelse*: Det er I heller ikke!). Det var ikke os, der foreslog det, det er det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, der foreslår det nu; det er det mærkelige ved det. Nej, man kan selvfølgelig ikke forlange kontant erstatning for pålignet skat. Det var endda skat på arbejde, forbrug og omsætning, som han ville have dengang, og som han ikke ville give erstatning for, ikke engang i form af skattenedsættelse. Det, der vil ske ved gennemførelsen af grunskyld, er en skatteomlægning, og det er udelukkende af hensyn til de formuemæssige virkninger for jordejerne, at vi foreslår, at der ved gennemførelse af fuld grunskyld gives en afløsning under hensyn til, at de i sin tid har købt en del af den jordværdi, som de besidder. Det er fortidens fejl, som vi foreslår der skal bødes på, og hvis der er nogen, der skal hænges for det, må det være dem, der har lavet fejlene; der er ikke megen mening i, at de kaster sig over os andre for de forsyndelser, de selv har gjort sig skyldige i. Jeg mener, at de i dag bestående formuer burde udrede hele afløsningen og gøre det straks, omend ved en årlig afgift for ikke at lave ulykker. Jeg kender som sagt ingen eksempler på, at der nogensinde er ydet erstatning, når man har pålagt øget kommunal grunskyld. Jeg ved heller ikke af, at der blev ydet erstatning gennem skattenedsættelser for den nye fælleskommunale grunskyld i 1937. Jeg mener, det var naturligt, at der skete en skatteomlægning, og jeg ville have fundet det rimeligt, om man havde udlignet det formuetab, der senere kom på alle formuer, men her greb jo devalueringen ind. Vi foreslog i 1945, at der skulle pålignes fuld grunskyld, afvikling af tyskergælden og udligning af hele formuetabet på alle formuer. Vort forslag af 1945 havde muliggjort den helt store skattenedsættelse, men det blev ikke gennemført; vi fik i stedet for devalueringen, og alle sparere kom for deres vedkommende til at tabe en trediedel af deres formuers købekraft, men den tilsvarende skattenedsættelse blev de snydt for. Vort forslag vedtoges ikke, vi fik ikke skattenedsættelsen, vi fik desværre det modsatte.

Men denne devaluering motiverer det

forslag om 1 pct. jordrente, betalt af skødehaverne, som er stillet af kommissionen i det eneste lovforslag, der foreligger fra kommissionen, og motiveringen for denne ene procent er ikke, således som der siges, som der blev sagt her i går af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, alene stigningen, den forholdsvist lille stigning i statsskatterne, der kun er steget med 70 pct. for fast ejendom, medens andre statsskatter er steget med 370 pct., men den er også dette, at ejendomsbesidderne har haft en så stor formuegevinst, idet pantegælden jo ikke steg ved devalueringen, og derfor blev de gunstigere stillet, medens de, der var sparere, blev ringere stillet. Og når man fra andre sider, selvom vi ikke har noget ansvar derfor, har lavet en sådan devaluering med den følge, at nogle har tjent godt og andre har tabt, så mener jeg, det er naturligt, at man, når man vil gennemføre fuld grunskyld, tager hensyn til den ændring, der dør er sket, og det er det, der er baggrunden for den ene procent.

Nu siger de konservative, efter at de har set det forslag, der foreligger, at de virkninger, skattelettelsen vil få, vil være forholdsvist beskedne, og det kan de læse i betænkningen. Det er også sagt fra flertallets side, men så kommer de konservative og lægger sammen noget af det, der står i flertallets betænkningens omtale af de socialdemokratiske forslag, og noget af det, der står i betænkningen i en omtale af retsforbundets forslag, og så siger de, at derefter vil der ved gennemførelse af fuld grunskyld ske det, at en trediedel af formuerne skal afleveres. Altså, de konservative er fuldtud klar over, at det ikke er retsforbundets forslag af 1945, det drejer sig om; de er klar over, at man ikke får den skattenedsættelse, vi foreslog, men at nedsættelsen bliver langt mere beskedne. Men til trods herfor og til trods for, at de ved, at det ikke drejer sig om en sådan formueafgift, at der ikke er brug for penge, så stiller de det alligevel op, som om det var foreslået, ved at blande noget sammen, som slet ikke står i den forbindelse. Hvordan kan man bære sig ad med det? Jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Thestrup, efter hvilken paragraf han ønsker at blive dømt. For de 100 mill. kr., der skal til til en afvikling over 60 år, er

[Oluf Pedersen.]

kun en tiendedel af den trediedel, man taler om. Altså, i stedet for en trediedel er det en tredivetedel, der skal til, og det må det ærede medlem vide, men hvorfor skriver de så en trediedel? Er det for at give falsk besked, eller er det en anden paragraf, de vil dømmes efter? Det kan de forsåvidt selv om.

For ikke at gøre de konservative uret vil jeg dog citere, hvad det ærede medlem hr. Kristen Amby udtalte den 17. februar 1948. Han sagde (folketingstidende 1947—48 sp. 2030):

„Lovgivningen om grundskyld har to erklærede formål, dels inddragning af den værdistigning, der fremkommer på jorden udelukkende ved samfundets vækst og udvikling, og dels ønskeligheden af, at jorden udnyttedes til den økonomisk mest hensigtsmæssige brug. Eller hvis man siger det med mere jævne ord: formålet er, at den rene grundspekulationsgevinst ikke bør gå i privates, men i samfundets kasse, og at ingen besidder skal kunne hindre, at jorden udnyttedes hensigtsmæssigt.“

Og så fortsætter det ærede medlem:

„I sit princip og i sin almindelighed må formentlig alle forstandige mennesker være tilhængere af disse formål, og da selv konservatismens modstandere næppe vil frakende os forstandighed, selvom de vil kalde os bornerte og bagstræberiske og vor forstand tør, skal det ikke undre nogen, at jeg som ordfører for mit parti erklærer, at vi i princippet tiltræder disse formål og iøvrigt altid har gjort det.“

Jeg synes, at det, det ærede medlem hr. Kristen Amby sagde, tjener ham til ære.

Lad mig lige til slut sige, at der har også været rettet angreb mod flertallet for de regler, der er om grundforbedring og fradragene. Derom gælder, at de forslag, der er udarbejdet, er lempelser af de bestående. Principielt er der ingen ændring sket i de regler, der gælder i dag. Derimod er der regler for det tilfælde, at man fjerner værdier. Når man betaler en afløsningssum fra staten, kan man jo ikke tillade, at vedkommende uden videre fjerner de værdier, der betales afløsning for. Egentlig er bestemmelserne ikke så opsigtsvækkende, for en tilsvarende ændring i jordlovene af 4. oktober

1919 blev vedtaget her i tinget med tilslutning mig bekendt fra alle sider.

Endelig er der fra visse sider gjort den indvending, at landbrugets grundskyld bliver for lidt svingende. Dertil vil jeg sige, at jeg ville ikke have noget imod, om man gjorde den grundskyld, der skal svares af landbruget, konjunkturbestemt på samme måde, som man, forøvrigt efter indstilling fra realkreditkommissionen, foreslog, at det skulle ske for dem, der har jord efter loven af 4. oktober 1919. Der er for mig ingen tvivl om, at dette i forbindelse med gennemførelse af grundskyld yderligere ville lette det generationsskifte, som skal ske indenfor landbruget.

Der blev i går talt en hel del om realkreditte og om, hvordan grundskylden ødelagde realkreditte. Det giver mig anledning til at gøre opmærksom på, at det kan dog ikke være sådan, at man fortsat skal have en adgang til at låne i naturen til dækning af privatlån, det må man vel snart komme væk fra, og det er jo fantastisk — jeg sagde det for nogle dage siden her i tinget — at det samlede realkreditlån i dag ikke er mere, end hvad jorden er værd. Det er klart, at i det øjeblik jorden forsvandt som pant, ville der kun blive adgang til mindre lån, men der ville navnlig også blive mindre lånetrang, sådan at adgangen til ejendom utvivlsomt ville blive lettere.

Man taler så meget om, at det, som fuld grundskyld kan give, kun er så lidt i forhold til de enorme skatter, vi nu har. Jeg har set i betænkningen, at man fra venstres og konservatives side ligefrem med stolthed nævner, at vi nu har en skatteudskrivning på 6 milliarder kr., og man mener, det er håbløst at ændre i den. Dertil vil jeg sige: ja, man har været 50 år om at bygge det stads op, og i dag siger man fra alle sider, at skatterne er blevet en stor byrde for produktionen, fordi man lægger mere skat på, jo mere en mand arbejder. I det øjeblik man letter disse byrder og i stedet for lægger byrderne på jorden, hvor skattens størrelse ikke bliver afhængig af, om folk udnytter jorden eller ikke udnytter den, vil det virke produktionsfremmende. Men det er klart, at afviklingen af et sådant system, der er bygget op gennem 50 år, må ske med omtanke. Det er som med tandhjul, der skal gribe ind i hinanden. Derfor må man gå

[Oluf Pedersen.]

forsigtigt frem, hvis man vil opnå det helt rigtige og gode resultat. Det vil også være nødvendigt at begrænse de offentlige opgaver, der i høj grad netop er en følge af det gældende skattesystem og de store vanskeligheder, det har skabt for den arbejdende befolkning.

Regering og folketing står overfor en virkelig stor opgave, der skal løses, for at man kan nå frem til større retfærdighed. Det gælder menneskets ret til Guds grønne jord. Denne ret er midlet imod bundløs fattigdom her som andetsteds; i et grundskyldsland er der ingen besiddelsesløse, idet alle er medejere af jorden. Derfor er det også et middel til beskyttelse af folkestyret og den personlige frihed. Det ser såre betydningsløst ud; men vi har i kommissionen holdt os fra overdrivelser, og selv modstanderne er klar over, at det drejer sig om en fredelig revolution. Modstanden bliver hård; men det er en kamp for en verden i nød, og jeg mener, det må være vor opgave at føre den til sejr, vort folk til gavn og til ære for en hel verden. Det er mit håb, at vort arbejde må berede en farbar vej for en lovgivning om fuld grundskyld.

Frøderik Lyng: Medlemmerne af finansudvalget og en del af medlemmerne af Grønlandsudvalget har jo sidste sommer været i Grønland sammen med den højtærede finansminister og har ved selvsyn set og fået forklaret — om jeg må bruge det udtryk — hvor skoen trykker i den nu igangværende udvikling i Grønland.

Jeg behøver måske ikke at sige så meget om det foreliggende lovforslag, men kan nøjes med at gøre en del bemærkninger. Jeg er selvfølgelig på Grønlands vegne tilfreds med, at Grønland i det foreliggende finanslovsforslag for det kommende finansår figurerer med 65 mill. kr., som den højtærede finansminister sagde i sin fremsættelsestale den 24. november. Det takker vi grønlændere den danske stat og den danske skatteborger for. Det viser, at Danmark og den danske befolkning er villige til at ofre de millioner, der skal til, for at udviklingen af grønlænderne og nyordningen af Grønland fortsat kan finde sted. Dette mærker jeg også selv, når jeg rundt omkring i Danmark forsøger på at

fortælle dele af befolkningen om de virkelige tilstande i Grønland og om, hvor hårdt vi i landet deroppe trænger til forbedringer og støtte fra den danske stats side. Alle steder møder jeg god vilje til at hjælpe os frem til bedre forhold i Grønland. På den anden side beder jeg den højtærede regering og det høje folketing være forvisset om, at vi grønlændere i dag også er os vort medansvar og vore forpligtelser bevidst, ikke alene som tilskuere til alt det, der sker i Grønland, men også som virkelige deltagere i opbygningsarbejdet.

Der er mange af den grønlandske befolkning, der i dag føler, at vi vedblivende ikke længere kan nøjes med at tage imod, men at vi også må være med til selv at yde vort bidrag til landets opbygning, som navnlig for nogle år siden var sat op til det helt store, baseret på de store økonomiske ofre, som såvel den danske stat som — gennem private investeringer — den danske befolkning har bragt og stadig bringer.

Det er klart, at de fleste af de foreslåede bevillinger til Grønland for det kommende finansår vil blive givet, hvilket man også kan se af selve forslaget opstilling, hvor de ca. 19,5 mill. kr. posteres som egentlige anlægsudgifter.

Jeg vil blot knytte et par bemærkninger til finanslovsforslagets udgiftsposter vedrørende Grønland. Man bemærker for det første den dyre administration, både her i Danmark og i selve Grønland. I sin tid, ved loven af 1950, da man konstaterede, at hele styret af Grønland måtte ændres, var man inde på at koncentrere administrationen i selve Grønland til hovedbyen Godthaab. Man mente, at man derved ville gøre administrationen simplere og enklere og ikke mindst billiggøre den. I dag ser man tværtimod, at udgifterne ved administrationen af Grønland er steget meget betydeligt. Man kan i sandhed sige, at Grønland derved er blevet overadministreret.

Den anden bemærkning, jeg gerne vil gøre, er angående Den kgl. grønlandske Handels budget for 1955—1956. Her foreslås til indkøb af grønlandske produkter et beløb på lidt over 7 mill. kr. — med den tekstanmærkning, at man påregner en fortsat forøgelse af fiskeriet såvel som af fåreavl. Der må da også være andre grønlandske produkter end netop fiskeriets

[Frederik Lyngø.]

og fåreavlens, der kan komme i betragtning ved indkøb. Jeg skal blot nævne en enkelt ting, nemlig de små sælhundeskind, der ved de to sidste auktioner, i fjor og i år, har givet meget betydelige beløb til staten, til Den kgl. grønlandske Handel og naturligvis også til grønlænderne selv — et produkt, der mindst af alle grønlandske produkter kræver videre behandling fra Handelens side, idet det købes færdigt fra grønlænderne selv og sælges, som det er, til Amerika.

Jeg ved godt, at man fra de grønlandske myndigheders side og fra visse grønlænderes side baserer hele Grønlands fremtid på fiskeriet, navnlig på torskefiskeriet, og deri er vi alle — sådan set da — enige i Grønland og hernede. Men til trods for store investeringer og — jeg havde nær sagt krampagtige — anstrengelser for at hjælpe fiskeriet i Grønland er resultatet af torskefiskeriet ikke forøget. Til trods for højere priser for fisken og andre foranstaltninger i denne henseende ser det ud, som om fiskeriet efter torsk stagnerer, ja, oven i købet går tilbage. Dette er i høj grad nedslående og deprimerende og imod alles forventning. Men ville det så ikke være rigtigt i tide at have sin opmærksomhed henvendt på en større udnyttelse af andre i Grønlands farvande stationære fiskearter, som f. eks. rejernerne — hvoraf al produktion, som man ved, på forhånd er solgt — ved at opføre en rejehenkogningsfabrik i nærheden af de bedste og største rejefelter, der findes ved Grønlands kyster? Eller på en større udnyttelse af fiskeriet af hellefisk, havkat og rødfisk, disse fiskearter, som aldrig forlader Grønlands farvande, fordi de er dybhavsfisk? Samtidig må man naturligvis støtte og opbølge den oprindelige fangst af sæler og andre søpattedyr.

Endvidere har jeg bemærket mig tre udgiftsposter, der hedder „Systematisk geologisk undersøgelse i Grønland“, „Afdelingen for Grønlands geologiske undersøgelser“ og „Videnskabelige undersøgelser iøvrigt“; disse poster er søgt med tilsammen 342 000 kr. Jeg vil meget anbefale, at de ikke nedskæres, for det er nødvendigt, at man også fremover med uformindsket ihærdighed kan efterforske og undersøge Grønlands undergrund; det er jo ikke mindst herigennem, at Grønland kan få betydning for Danmark.

Jeg har ligeledes bemærket — som også det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen nævnte i går — at bevillingen til aldersrentenydere bliver mindre end sidste år. Så kan Grønlands aldersrentenydere vel heller ikke komme i betragtning, når der gives statsstøtte til dette øjemed? Skal Grønlands landskasse vedblivende være ene om at udrede hjælpen, en utilstrækkelig hjælp eller understøttelse til de gamle i Grønland?

Til slut et par små bemærkninger ikke just i forbindelse med finanslovsforslaget. Jeg vil gerne henstille til det høje ting og regeringen, at man fortsætter med den igangværende uddannelse af den del af den grønlandske ungdom, som ikke er egnet til aktivt arbejde til forøgelse af den grønlandske produktion, dygtiggør den mest muligt og lader den deltage i opbygningsarbejdet, og ikke mindst i det private boligbyggeri for grønlænderne. Gør uddannelsen af vordende grønlandske kateketer, der får kirkelige funktioner, mere effektiv — og eftertragtet! Gør uddannelsen af grønlandsk ungdom ikke blot almen kundskabsberigende, men lad det også blive på kristeligt grundlag! Vær med til at udjævne den altfor store forskelsbehandling af befolkningen i Grønland! Vær med til at forebygge irritationsmomenter i Grønland, som kan skade det gode forhold mellem rigsdanskerne hernede og grønlænderne! Arbejd hellere henimod tanken: lige løn for lige arbejde! Vær med til at gøre nu igangværende arbejder og udviklingen i Grønland således, at flest muligt grønlændere deltager, og at ikke for mange sækker bagud og bliver stillet udenfor det hele! Det er da til syvende og sidst Grønland, det hele gælder — og hvorfor forcere udviklingen så meget? Far frem med lempe, giv grønlænderne mere ansvar, for det er som bekendt ansvar, der forpligter!

Gottschalk-Hansen: Selvom finanslovsdebatten efter grundlovsændringen har skiftet form, må det vel fortsat være således, at der i forbindelse med denne debat peges på forhold i vort land, som forudsættes dels at have almen, dels lokal interesse. I denne forbindelse vil jeg gerne omtale et problem, hvor en ændring er absolut påkrævet. Jeg tænker på den nuværende retskredsindde-

[Gottschaick-Hansen.]

ling, der som følge af udviklingen har medført tilstande, der er i strid med de fundamentale principper, som er fastslået såvel i grundloven som i retsplejeloven. Ifølge grundlovens § 64 er en dommer i sit kald sikret uafhængighed af den udøvende magt, et princip, der i allerhøjeste grad er medvirkende til at øge tilliden til domstolenes objektivitet. Det er derfor magtpåliggende nødvendigt, at dommergerningen i så vid udstrækning, som det overhovedet er muligt, varetages af dommerembedets indehaver og ikke — som det desværre ofte er tilfældet — af en dommerfuldmægtig, der ikke ved grundloven er sikret en tilsvarende uafhængighed.

Retsplejelovens kapitel 4 lader da også forstå, at det kun må være undtagelsesvis, at en dommerfuldmægtig beklæder retten. Professor Poul Andersen har så afgjort ret, når han om domstolenes uafhængighed i sin nyudkomne bog „Dansk statsforfatningsret“, side 572, siger — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Dette princip er i første række en garanti for retssikkerheden, en garanti for, at retslige afgørelser træffes i overensstemmelse med gældende ret.“

Disse forudsætninger er imidlertid slet ikke opfyldt for visse områders vedkommende.

Ganske vist har den højtærede justitsminister i forrige samling søgt at råde bod på denne ulempe ved oprettelsen af et dommerembede i Hørsholm. Men dette er jo kun en meget beskedent forbedring. Når man ser på de forskellige retskredse i vort land, vil man snart opdage, at en del embeder i virkeligheden er for små, medens andre — og her tænker jeg i første række på Nordre og Søndre Birk — er så store, at de kun kan bestrides ved en endog meget hyppig anvendelse af dommerfuldmægtige. En revision af retskredsens område er altså påkrævet, en omlægning er nødvendig. Hvis man f. eks. tager dommerembederne i Løve herred og i købstæderne Præstø, Stege og Ærøskøbing, så har disse 4 retskredse tilsammen et befolkningstal på ca. 53 000, der altså retsmæssigt set er undergivet 4 dommere, medens Nordre Birk med 2 dommere har et befolkningstal på godt 200 000. Nordre Birk kan altså stort set præstere en dommer til 100 000 indbyggere,

medens de 4 tidligere nævnte områder har en dommer til godt 10 000 indbyggere. Enhver kan sige sig selv, at dette er urimeligt. Antallet af domsafgørelser understreger denne disharmoni. Fra 1953 til nu er der i de 4 retskredse ialt behandlet 1 250 sager, altså igen af 4 dommere, medens der samme år i Nordre Birk er afgjort 9 409 sager af 2 dommere. Jeg vil derfor spørge den højtærede justitsminister, om der ikke indenfor en overskuelig tid kunne gennemføres en ændring af retskredsene først og fremmest med hensyn til Nordre og Søndre Birk.

Når man betragter befolkningstallene i disse områder, må det vel siges at være forsvarligt, om Gentofte kommune med sine ca. 90 000 indbyggere og Lyngby-Taarbæk og Søllerød kommuner med 75 000 indbyggere blev selvstændige retskredse med 2 dommere i hver retskreds. Ligeledes burde Rødovre og Hvidovre med tilsammen 60 000 indbyggere samt Gladssakse og Herlev, ligeledes med 60 000 indbyggere, være selvstændige retskredse, også med 2 dommere i hver kreds. Endelig kunne man skille Amager ud med 40 000 og de vestlige kommuner i Københavns amt med tilsammen 45 000, således at der yderligere blev oprettet 2 retskredse med en dommer i hver. Det ville betyde en væsentlig forbedring af sagernes ekspedition, hurtigere retsafgørelse, større mulighed for dommerens personlige medvirken og sidst, men ikke mindst, en betragtelig afkortning i afstanden fra bolig til tingsted. Jeg vil meget anbefale den højtærede justitsminister at se villigt på dette spørgsmål.

Da jeg nu har ordet og har rettet dette spørgsmål til justitsministeren, vil jeg gerne takke ministeren for den reaktion overfor min aktion mod bølleoptyjerne, som ministeren har udvist i det forløbne år. Det varede måske lidt længe, inden problemets alvor gik op for den højtærede minister, men sent er jo bedre end aldrig, og jeg er da vidende om, at politiet er blevet ompaceret og er blevet mere aktivt, retsforfølgelsen har fundet sted omgående, og benådninger er blevet afslået. Alt dette bragte i en temmelig lang periode ro i lejren, men det synes, som om der igen er ved at opstå en vis aktivitet blandt disse uheldige elementer. Derfor tillader jeg mig at henlede ministerens opmærksomhed på

[Gottschalek-Hansen.]

spørgsmålet og anmode om, at der må blive taget kraftigt fat på disse voldmænd, om fornødent ved en skærpelse af den gældende straffelov.

Gustav Pedersen: Der er af flere af ordførerne gjort bemærkninger angående det spørgsmål, som forhandles i udvalget vedrørende tillægsbevillingsforslaget og finansudvalgets arbejdsform. Jeg ønsker derfor at gøre et par korte bemærkninger om dette udvalgs arbejde.

Udvalget blev, som måske en del af tingets ærede medlemmer husker, nedsat i forbindelse med spørgsmålet om gennemførelse af den nye forretningsorden. Der var ikke helt enighed om, hvorvidt finansudvalgets møder skulle være åbne møder, hvilket på en vis måde kunne være ønskeligt under hensyn til, at en stor del af de bevillingsforhold, der forelægges folketinget, faktisk finder deres praktiske afgørelse i finansudvalget. Da der til gengæld ville knytte sig en række tekniske vanskeligheder til åbne møder i finansudvalget, tog man sig for at undersøge, om der var mulighed for at forbedre hele arbejdsformen på den måde, at faktisk alle bevillinger under en eller anden form finder deres egentlige afgørelse her i salen.

Der har under det arbejde, som er udført i dette udvalg, hvor jeg har lov til at sige at der er arbejdet med både interesse for og forståelse af problemet, rejst sig en række tekniske spørgsmål, som nødvendigvis må løses, inden hele denne sag kan klares, og disse tekniske spørgsmål rækker videre, end man fra begyndelsen af havde regnet med. Der er for så vidt ikke noget underligt ved dette, for når man tager i betragtning, at vi har haft to verdenskrige og en række kriser, hvorunder priser og værdier har været stærkt flydende, kan man ikke være forbavset over, at man i disse mange år har måttet lægge budgetter på meget dårlige vilkår og med meget få muligheder for at budgettere sikkert og nøjagtigt.

Det har selvsagt skabt visse traditioner og en vis forretningsgang, der i nogen grad må lægges om, hvis vi skal opnå de helt ideelle forhold med hensyn til gennemførelse af bevillinger og med hensyn til at få finansloven gjort til det, den bør være: den lov, der samler alle de bevillinger, som kan forudses, så der senere kun bevilges beløb til absolut uforudselige udgifter eller gennem særlige love. Jeg understreger altså, at dette arbejde er fortløbende, og der arbejdes meget indgående både i den del af administrationen, der er stillet til rådighed for arbejdet, og i udvalget for at komme til et resultat.

Jeg ønsker gerne at afslutte disse bemærkninger med at understrege, at der i hvert fald er een ting, som alle er enige om i udvalget, og som jeg anmoder den højtærede finansminister om at lade gå videre til de forskellige administrationsgrene. Det er, at uanset vi forstår, at ikke mindst de senere åringers ustabile prisforhold har gjort det vanskeligt at lægge budgetter, må vi tilstræbe i den kommende tid, hvor vi håber på mere stabile priser, at bevillinger, der skal gives på tillægsbevillingsloven, opfylder to forudsætninger. Den første er, at man ikke har kunnet forudse udgiften så tidligt, at den kunne nå at komme på finansloven, og den anden, at bevillingen ikke kan vente til den kommende finanslov.

Jeg tror, man fra alle sider er enig om, at det i virkeligheden er dette, der er en forudsætning for at komme ind i den arbejdsform, der tilstræbes, og som man ønsker gennemført gennem udvalgets arbejde; men der er altså et stykke vej igen, inden vi finder den mest hensigtsmæssige form, hvorunder man kan opbygge den nye tingenes tilstand på det bevillingsmæssige område.

Jeg vil dernæst gerne have lov til at rejse en sag, som måske anses for at være en lille lokal sag, men som i virkeligheden rækker videre end til at være et begrænset lokalt, økonomisk spørgsmål.

[Gustav Pedersen.]

Det ærede medlem hr. M. Larsen og jeg har tidligere rejst spørgsmålet om den kalamitet, der gør sig gældende for de østjyske havne fra Limfjorden til Randers fjord på grund af den tilsanding, der finder sted gennem strømmen, der kommer fra nord og lægger en sandbarriere udfor disse fjorde. Det er i hvert fald for flere af byerne, der har disse havne, et virkelig hårdt problem at klare. De udgifter, de får i den anledning, trykker vel ikke lige hårdt på dem allesammen. Det er muligt, at det for de store havne ved Limfjorden ikke er så hård en belastning, at det er ved at være et livsspørgsmål for dem, men i hvert fald for de små havne ved Mariager fjord er det en belastning, der tager så hårdt på disse småbyers økonomi, at der virkelig er fare på færde for byerne erhvervsmæssigt set. Når havnene nemlig skal anvende alle de midler, de kan skrabe sammen, til at klare disse oprensingsudgifter, kommer det til at betyde, at der i visse tilfælde må skydes til fra kommunerne, og det er små og fattige kommuner, og i alle tilfælde må de anvende alle de midler, som de egentlig skulle anvende til forbedring af teknikken ved havnen, hertil, sådan at havnen faktisk ikke er konkurrencedygtig.

Nu er jeg vel klar over, at der er adskillige, der har den opfattelse, at mange af de små havne er så uøkonomiske, at det i virkeligheden var bedre, om man samlede bestræbelserne om nogle få større og bedre udrustede havne. Der er vel næppe nogen, der tænker sig, at man kan undvære nogen af de store Limfjordshavne, og der er vel heller ingen, der tænker sig, at en by som Randers kan undvære sin havn. Om havnene ved Mariager fjord kunne man måske fristes til at sige, at det er så små havne, at det egentlig var bedre at undvære dem, men her ligger eksporthavnen for en af vore største eksportartikler, nemlig cement. Hvorvidt cementfabrikkerne om fornødent selv kunne klare alle udgifterne til havnen, ved jeg ikke, jeg kender ikke deres regnskab, men jeg ved, at det i virkeligheden for disse små byer er en livsbetingelse, at man har det arbejde, som hører til denne eksportartikel. Til gengæld er det også nødvendigt, hvis man skal bevare en stor industrivirksomhed, som gennem rationalisering og på

anden måde tid efter anden har haft et stærkt svingende antal arbejdere, også at have andre beskæftigelsesmuligheder. Det er disse beskæftigelsesmuligheder, som er i farezonen, hvis byerne bliver så fattige, at de får en helt urimelig skatteprocent og derfor ikke har nogen som helst tiltrækningskraft for andre erhvervsvirksomheder.

Jeg må her gøre opmærksom på, at der jo i forvejen er en stadig voksende tendens til at suge alt erhvervsliv over mod hovedstadsområdet, også meget mere, end man kan være interesseret i på økonomisk basis fra hovedstadskommunernes side. Jeg vil tro, at enhver kommune gerne vil have en vis vækst, men jeg kunne på den anden side også tænke mig, at der er grænser for, hvor hurtigt man ønsker at vokse, og der er i hvert fald ingen tvivl om, at trafikproblemet og andre forhold i virkeligheden ville gøre det til en fordel for disse kommuner, som ikke risikerer ikke at vokse, om de voksede en lille smule langsommere, og i alle tilfælde må det for landet som sådant være af interesse at få befolkningen fordelt noget mere jævnt, end vi har det i øjeblikket, og ikke få ujævnheden gjort fortsat større.

Imidlertid må man, hvis man mistænker disse små og fattige byer for at være små og fattige på grund af manglende initiativ, lægge mærke til, at det næsten altid er der, hvor jorden er fattig, at man har disse små byer. Der har altså været for fattigt opland til dem, og det har gjort, at de erhvervsmæssigt har været i en vanskelig situation og vanskeligt har kunnet konkurrere, og så er det gået dem, som det altid går de små, når der er hård konkurrence: de sakker agter ud og bliver dårligt stillet i konkurrencen. Det er dette forhold, som truer med at blive forstærket, endda meget forstærket, hvis sådanne små kommuner stadig skal udrede udgifter af den størrelse, som f. eks. oprensningen betyder for dem, og det synes jeg ikke samfundet i det lange løb kan være tjent med, selvom man har en eller anden principiel ængstelse for de konsekvenser, der kunne blive tale om.

Forøvrigt er konsekvenserne til at overse. Der er f. eks. ingen, der nogensinde turde tænke på, at de fattige kommuner på vestkysten selv skulle være i stand til at løse de havneproblemer, der kan opstå der. Altså, skal der udfaldshavne på vestkysten,

[Gustav Pedersen.]

må man være indstillet på, at staten deltager i udgifterne dertil; det gør den allerede på forhånd.

På øerne og i det sydlige Jylland er der ikke tilsvarende problemer. Der er altså ikke nogen risiko for konsekvenser af uoverskuelig rækkevidde. Jeg beder derfor om, at man behandler dette ikke alene som et lokalt og et praktisk spørgsmål, men som et problem i forbindelse med risikoen for en fortsat hårdere og stærkere tilstrømning mod hovedstadsområdet, der som sagt har udvidelsesmuligheder nok endda og antagelig flere end ønskeligt.

Jeg vil i denne forbindelse gøre opmærksom på, at da man i fordums tid lagde vort trafiknet tilrette, skete det ofte under den forudsætning, at de urentable baner, der blev etableret, skulle gøre landbruget rentabelt selv i egne, hvor transportudgifterne ville have gjort det vanskeligt at dyrke jorden, så sparsomt udbytte som den gav. Det har senere vist sig, at dette var en særdeles klog og for landet god disposition. Nu er der en del fattige områder med små byer, hvis erhvervsforhold er vanskelige, og hvor der er risiko for, at disse vanskeligheder skal blive endnu større. Jeg beder om, at man også for deres vedkommende ser på spørgsmålet som noget mere end et rent lokalt forhold og tager det op til behandling i et større perspektiv, end man indtil denne dag har gjort det.

M. Larsen: Indledningsvis vil jeg gerne på Sammenslutningen af danske købstadkommunale Havnes vegne rette en tak til den højtærede handelsminister for den udvidede repræsentation, vi har fået indenfor statens isbrydningsnævn og ligeledes indenfor nævnets forretningsudvalg. Derved bliver det muligt for os, når isen binder sund og bælt og fjord, at følge, hvordan isbryderne dirigeres, og fremkomme med indvendinger, hvis vi ikke finder, at det, der sker, er rigtigt.

Ligeledes vil jeg rette en tak til den højtærede handelsminister for den repræsentation, der er tildelt Sammenslutningen af købstadkommunale Havne i det udvalg, der skal fremkomme med forslag til spildolieplagens bekæmpelse. Også dér er vi særlig interesserede i at være med; det gæl-

der bl. a. med hensyn til udgifternes fordeling.

Jeg vil derefter gerne fremkomme med nogle betragtninger, som, kan jeg næsten sige, begynder dér, hvor det ærede medlem hr. Gustav Pedersen slap. Det drejer sig om oprensningen af de sandbarrer, der aflejrer sig udenfor de af ham omtalte fjordmundinger, nemlig Limfjorden, Randers fjord og Mariager fjord. Udgifterne hertil er en meget stor byrde for de pågældende havne. Jeg finder ligesom det ærede medlem hr. Gustav Pedersen, at det var naturligt, om staten ydede et tilskud til disse årligt tilbagevendende oprensninger. For Limfjordens vedkommende ligger det således, at staten igennem en del år har ydet et tilskud på 60 000 kr. årlig til oprensningen ved Hals Barre. Ministeriet har motiveret dette med, at Limfjorden er et gennemsejlingsfarvand, der skal holdes åbent. Motiveringens holdbarhed er måske ikke særlig stor, idet den normale vandstand over barren ved Hals anslås til ca. 3½ m; det svarer så nogenlunde til vanddybden ved Løgstør og Thyborøn.

Jeg er selvsagt enig med ministeriet i, at Limfjorden er et gennemsejlingsfarvand, der altid bør holdes åbent, og jeg er også enig med ministeriet i, at gennemsejlingen ved Thyborøn bør udbygges og sikres så stærkt som gørligt, således at sejladsen derigennem bliver så let og bekvem som muligt. Thyborøngennemsejlingen har den allerstørste betydning for de fem vestlimfjordske havne, Lemvig, Holstebro-Struer, Skive, Nykøbing Mors og Thisted havne. Der kan for tiden passere 1200—1400 tons skibe ved Thyborøn; denne skibsstørrelse passer så nogenlunde til de nævnte havne, og man kan med rette sige, at gennemsejlingen ved Thyborøn for disse havne er en livsnerve og derfor altid bør holdes åben.

Men tilbage til Hals Barre. De årlige udgifter ved oprensningen ligger på ca. 300 000 kr., som de østlige limfjordsbyer må betale — det vil i realiteten sige Nørresundby og Aalborg — dog med et vist tilskud fra cementfabrikkerne. Det forekommer mig, at det ville være rimeligt, om staten påtog sig en noget større andpart af denne udgift, end den til dato har gjort.

Ved Mariager fjords udløb er forholdet endnu grellere. Dér strækker sandbarren

[M. Larsen.]

sig indtil 7 km ud i havet; det må dog anses for urimeligt, at de fire småhavne, der ligger ved Mariager fjord, skal bekoste udgifterne til uddybningen af selve Kattegat — og det må man vel sige det er, når man kommer 7 km ud. De årlige udgifter her andrager ca. 80 000—100 000 kr., der som nævnt fordeles på de fire havne ved Mariager fjord. Staten har en enkelt gang ydet tilskud til denne oprensning, men i de sidste mange år har man hårdnakket nægtet at deltage i udgifterne.

Forholdene ved Randers havn og fjord er ligesådan som ved Mariager fjord. Det er en meget stor udgift, som Randers havn og by skal bære helt alene. Det ville være rimeligt, og jeg henstiller til den højtærede minister for offentlige arbejder at foranledige, at der fremover ydes et klækkeligt tilskud til disse oprensningsarbejder. Jeg vil dog føje til til beroligelse for ministeriet, at de købstadkommunale havne ingenlunde er ude efter at komme til at leve af statstilskud. Vi ønsker tværtimod at lede og administrere vore havne, så at de kan bære sig, og at foretage nødvendige vedligeholdelsesarbejder og udvidelser for egen regning, og jeg vil tilføje, at vore takster er meget små.

Dernæst vil jeg gerne pege på et efter min mening urimeligt forhold, som bør rettes, nemlig statsbanernes havnebanefragter. Hvis statsbanerne skal rangere en vogn, om det så kun er 50 m ind på et havnespor, pålægges der en havnebanefragt på 6 kr. 50 øre. Hvis vi går tilbage til tiden før første verdenskrig, vil vi se, at havnebanefragten da var 1 kr. 25 øre pr. vogn, i dag altså fem gange så meget. Det er betydeligt mere, end pristalsstigningerne berettiger til. Jernbanerne er ikke længere enerådende på havnen. Godset går desværre, må jeg som gammel jernbanemand sige, mere og mere over til bilerne.

For ca. 30 år tilbage befordrede jernbanerne omkring 75 pct. af godset fra og til havnene og bilerne ca. 25 pct. I dag befordrer jernbanen vel knap nok 30 pct., og bilerne er oppe på 70 pct. Jernbanerne burde være noget smidigere her og eventuelt helt afskaffe havnebanefragten. Skal en jernbanevogn befordre gods fra Kolding havn til Fredericia havn, belægges den med havnebanefragt begge steder, altså ca. 13

kr.; det gør lastbilernes konkurrenceevne større. Jeg henstiller til ministeren ligeledes at overveje dette spørgsmål.

Jeg vil dog også gerne sige noget godt om jernbanerne. I 1948 blev Kolding sydbane nedlagt, og trafikken skulle derefter præsteres af rutebiler. Statsbanerne fik koncessionen, og der var dengang en del modstand herimod, men i dag er der, såvidt jeg kan skønne, almindelig tilfredshed.

Der er et andet problem, jeg gerne vil omtale, og det er småskibsfarten. Der skrives og tales meget om småskibsfartens hårde vilkår, og det er rigtigt, at den ikke altid har det lige let, eftersom den er underkastet konkurrence fra verdensmarkedets fragtrater. Er de internationale fragtrater høje, har småskibsfarten det godt; er de lave, sænkes indtjeningsmulighederne øjeblikkeligt. Der er ofte blevet rettet henvendelse til havnene om, at vi skulle støtte småskibsfarten, og det vil vi såvidt muligt og hellere end gerne gøre, men havnenes brotakster ligger så lavt, ofte under 1 kr. pr. ind- eller udladet ton, så det betyder grumme lidt. I den seneste tid har småskibsfartens mænd påpeget, at lastbiler kan føre varer fra havn til havn uden at skulle betale en eneste øre i afgift til havnene, og det samme gælder i nogen grad for jernbanevogne, for hvilke afgiften til havnene er minimal. Det må erkendes, at parterne ikke er ligestillet på dette område, og dette forhold må ændres.

Efter ministeriets krav bliver der nu pålagt enhver arealejer ved en havn en betydelig forøget arealleje direkte eller indirekte, forsåvidt han ikke indfører sit gods over kajen. Derved vil stillingen i nogen grad blive udlignet i skibsfartens favør. Men i samme åndedræt vil jeg gøre opmærksom på, at der foregår en udvikling, som ikke er så let at stampe imod, nemlig bilernes evne til stadig hurtigere at befordre gods. Det er et mægtigt plus for bilerne i konkurrencen. Skal vi f. eks. sende en last kreaturer fra Kolding til Aabenraa, hvad der gentager sig flere gange om ugen, tager det med bil ca. 1½ time. Med jernbane tager det 2 eller 2½ time, men med skib tager det 4—5 timer. Efter min mening er det uhyre vanskeligt at stampe mod denne udvikling.

Sluttelig vil jeg gerne rette en tak til den

[M. Larsen.]

højtærede indenrigs- og boligminister for hans interesse for Koldinghus og museet dér og hans bevillinger dertil. Vi håber, at vi altid må møde samme forståelse og samme velvilje, når vi beskedent fremsætter vore ønsker. Jeg vil også takke forsvarsministeren på Koldinghus' vegne for hans interesse for sagen og for det standpunkt, han har indtaget under forhandlingerne om lokaliteterne til museet på Koldinghus.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om forlængelse af lov om erhvervsøkonomiske foranstaltninger, vareforsyning m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 7. december kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

2) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i anledning af en under 4. marts 1953 i byen Montevideo afsluttet handels- og skibsfarts-traktat mellem Danmark og Uruguay.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til statshusmandsbrug m. m.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om måling af skibe.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om skibes registrering.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af skattefritagelsen i henhold til lov nr. 117 af 9. april 1933 om lempelse i beskatningen til staten af nyopførte bygninger.

8) *Fortsettelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1955 til 31. marts 1956.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 15².

31. møde.

Tirsdag den 7. december kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i toldloven m. v.

Medlem af folketing Petra Petersen har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for handel, industri og søfart at stille følgende spørgsmål:

Hvad agter ministeren at foretage sig for at sikre, at faldet i kreaturpriserne kommer til at slå igennem i detailpriserne på kød?

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i toldloven m. v.*

Forslaget er foranlediget af, at der ved forskellige mellemfolkelige forhandlinger er opnået enighed om at yde toldfrihed for forskellige tryksager og genstande af re-